

Қазақстан Республикасының Оқу-ағарту министрлігі

Дүниежүзі тарихы

(жаратылыстану-математикалық бағыт)

Қорытынды аттестаттау спецификациясы

11-сынып

Астана
2023 жыл

Мазмұны

1	Бағалау мақсаты.....	2
1.1.	Оқу бағдарламасымен өзара байланысы	2
1.2	Критериалды бағалау жүйесімен байланысы	2
2.	Емтихан жұмысының сипаттамасы	2
2.1.	Бағалау міндеттері.....	3
2.2.	Балдарды бөлу.....	3
2.3	Емтиханды өткізу тілі	3
3.	Емтиханды өткізу үдерісін басқару	3
4.	Емтихан жұмысына балл қою және баға қою үдерісі.....	3
5.	Бағалар сипаттамасы	4
6	Тапсырмалар үлгілері және балл қою кестесі.....	4

1 Бағалау мақсаты

Білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша оқу бағдарламасының көлемін меңгеру деңгейін жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартына (бұдан әрі – МЖМББС) сәйкес анықтау.

1.1. Оқу бағдарламасымен өзара байланысы

Білім алушыларды қорытынды аттестаттау Жалпы орта білім беру деңгейінің жаратылыстану-математикалық бағыттағы 10-11-сыныптарына арналған «Дүниежүзі тарихы» оқу пәні бойынша үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнын қамтиды.

Білім алушылардың білімі мен біліктілігінің деңгейі, сондай-ақ дағдылары МЖМББС-ның күтілетін нәтижелерімен анықталады.

1.2 Критериалды бағалау жүйесімен байланысы

Қорытынды аттестаттау критериалды бағалау жүйесінің бөлігі болып табылады, осы жүйеге сондай-ақ қалыптастырушы және жиынтық бағалау кіреді.

Критериалды бағалау жүйесі

2. Емтихан жұмысының сипаттамасы

Орындау уақыты	3 сағат
Емтихан жұмысы 2 бөлімнен тұрады. А бөлімі ұсынылған бес жауаптың ішінен бір дұрыс жауапты таңдауды қажет ететін 12 тапсырмадан тұрады. Әр тапсырма 1 балмен бағаланады. В бөлімінде мазмұны жағынан кейбірлері бір-бірімен байланысты қысқа және толық жауапты қажет ететін 4-5 тапсырмалардан тұрады. Тарихи картаны (атлас) қолдануға рұқсат берілмейді.	
Максималды балл	40 балл

2.1. Бағалау міндеттері

1-БМ	Білу және түсіну Білім алушылар пән бойынша базалық білімі мен түсінігін көрсетеді.
2-БМ	Қолдану және жоғары деңгей дағдылары Білім алушылар себеп-салдарлық байланыстарын анықтау мақсатында тарихи оқиғаларды, құбылыстарды, процестерді зерттейді; мемлекеттердің тарихи дамуын, тарихи тұлғалар қызметінің нәтижесі мен уәждерін саралайды; қоғамдық, экономикалық, саяси және мәдени процестерін зерттейді, талдайды; проблемалық сұрақтарға жауап беру үшін түрлі тарихи дереккөздерді салыстыра талдау жүрізеді; бір тарихи оқиғаларға, құбылыстар мен процестерге түрлі көзқарастарды салыстыра отырып, қорытынды жасайды; түрлі таңбалы жүйеде (мәтін, карта, кесте, схема, дыбыс-бейне қатары) ұсынылған ақпараттарды қолданады, оқиды, зерттейді, талдайды

2.2. Балдарды бөлу

Бағалау міндеттеріне сәйкес балдарды бөлу кестеде берілген.

Бағалау міндеттері	Балл
1-БМ	12
2-БМ	28
Барлығы	40

2.3 Емтиханды өткізу тілі

Емтихан оқыту тілінде тапсырылады.

3. Емтиханды өткізу үдерісін басқару

Емтихан «Орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдары үшін білім алушылардың үлгеріміне ағымдағы бақылауды, оларды аралық және қорытынды аттестаттауды өткізудің үлгілік қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2008 жылғы 18 наурыздағы №125 Бұйрығымен бекітілген Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білімнің білім беретін оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарындағы білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылаудың, оларды аралық және қорытынды аттестаттау жүргізудің үлгі қағидаларына сәйкес өткізіледі..

4. Емтихан жұмысына балл қою және баға қою үдерісі

Емтихан жұмысына балл қою үдерісін балл қою кестесі негізінде аттестаттау комиссиясы жүзеге асырады.

Білім алушыларға қойылған балл, балдарды бағаға айналдыру шәкіліне сәйкес бағаға ауыстырылады.

Емтихан жұмысының балдары	Балдардың % пайыздық мазмұны	Баға
0-15	0-39	2 (қанағаттанарлықсыз)
16-25	40-64	3 (қанағаттанарлық)
26-33	65-84	4 (жақсы)
34-40	85-100	5 (өте жақсы)

5. Бағалар сипаттамасы

Негізгі бағалардың сипаттамасы білім алушылардың мүмкіндік деңгейін анықтайтын белгілі бір стандарт жөніндегі жалпы түсінігін қалыптастыру үшін беріледі. Іс жүзінде білім алушыларға берілген баға оның тапсырмаларды қалай орындағанына байланысты болады.

Баға	Сипаттамасы
5	Білім алушы пән бойынша терең білімі мен түсінігін көрсетеді. Тарихи терминдерді пайдалана отырып мазмұнын анық және жүйелі жеткізеді, сонымен қатар тарихи тұлғалардың рөлін көрсетеді. Тарихи дереккөздерді дәлелдер ретінде қолдана отырып оларды бағалайды және интерпретация жасайды.
4	Білім алушы пән бойынша орташа білімі мен түсінігін көрсетеді. Тарихи терминдерді пайдалана отырып мазмұнын анық және реттілікпен жеткізеді, сонымен қатар тарихи тұлғалардың рөлін көрсетеді. Тарихи дереккөздерді дәлелдер ретінде қолдана отырып оларды бағалайды және интерпретация жасайды.
3	Білім алушы пән бойынша базалық білімі мен түсінігін көрсетеді. Тарихи терминдерді пайдалана отырып мазмұнын анық жеткізеді, сонымен қатар тарихи тұлғалардың рөлін орташа деңгейде көрсетеді. Тарихи дереккөздерді дәлелдер ретінде қолданбайды, оларға орташа деңгейде баға береді және интерпретация жасайды.
2	Білім алушының базалық білімі жеткіліксіз.

6 Тапсырмалар үлгілері және балл қою кестесі

Бұл бөлімде қорытынды аттестаттауда қолданылатын тапсырмалардың кейбір түрлері ұсынылған.

Әр тапсырманың соңында тік жақшада [ ] оған ұсынылатын балл көрсетіледі.

Басшылыққа алу үшін балл қою кестесі ұсынылады. Онда әр сұрақ немесе тапсырмаға берілетін балл саны көрсетіледі.

А бөлімі

Әр сұраққа **A, B, C, D, E** бес жауап нұсқалары беріледі. Дұрыс деп санаған бір нұсқаны таңдаңыз.

1. Индустриалды өркениетке тән бір ерекшелікті белгілеңіз.
A) ақпараттық технологияларды кеңінен қолдануы
B) жаппай машиналық өндірістің басым болуы
C) өндірістің, қызмет көрсетудің, білімнің индивидуализациялануы
D) таптық айырмашылықтың жойылуы
E) экономиканың табиғи-климаттық жағдайларға тәуелділігі [1]
2. Ортағасырлық моңғол шапқыншылығының бір себебін анықтаңыз.
A) жайылымдық жерлерді кеңейту қажеттілігі
B) моңғолдардың діни наным-сенімінің таралуы
C) Орталық Азиядағы үстемдікке жету үшін Қытаймен бәсекелестік
D) халық санының артуы
E) христиан дінінің таралуына бөгет жасауға ұмтылуы [1]
3. Бір полярлы әлемдегі АҚШ-тың жаһандық стратегия ұстанымын көрсетіңіз.
A) егемендік ұғымын қайта қарастыру
B) елдердің бәсекелестігін қолдау
C) көпвекторлы ынтымақтастықты нығайту
D) одақтардың рөлін арттыру
E) шарттар мәнінің артуы [1]
4. 1933-1945 жылдардағы Германия өкіметінің тоталитарлық террорлық әдістеріне тән келетін гитлерлік режимнің идеологиясы мен тәжірибесі қалай аталатынын анықтаңыз.
A) апартеид
B) нацизм
C) сегрегация
D) сионизм
E) фундаментализм [1]
5. Шығыс Еуропа елдеріндегі тоталитарлықтан демократиялық режимге ауысуын тарихта қалай аталғанын анықтаңыз.
A) «Барқыт революциясы»
B) «Буржуазиялық революция»
C) «Қызыл қалампыр революциясы»
D) «Мәдени революция»
E) «Социалистік революция» [1]

6. 1917 жылғы Қазан төңкерісінің экономикалық алғышартын анықтаңыз.
- A) аграрлық мәселелердің шешілмеуі
  - B) большевиктердің үгіт-насихат саясат жұмысы
  - C) II Бүкілресейлік Кеңесі съезінің «Бейбітшілік туралы» декретінің қабылдануы
  - D) Ресейдің бірінші дүниежүзілік соғысқа қатысуы
  - E) Уақытша үкімет беделінің төмендеуі
- [1]
7. Жоғары технологиялар, компьютер саласындағы жаңалықтар, техникалық жетістіктер дәуірінің бір көрінісі болып табылатын стильді анықтаңыз.
- A) импрессионизм
  - B) неоклассицизм
  - C) реализм
  - D) сюрреализм
  - E) хай-тек
- [1]
8. КСРО-ның жоспарлы (социалистік) экономикасына тән бір белгіні көрсетіңіз.
- A) еркін бәсекелестіктің күшеюі
  - B) көптеген тәуелсіз өндірушілердің болуы
  - C) өндіріске ғылыми-техникалық жетістіктерді жедел енгізу
  - D) өндіріс құралдарына деген мемлекеттік меншіктің басымдылығы
  - E) өндіріс құралдарына жеке меншіктің басымдылығы
- [1]
9. «Шекарасыз репортерлер» халықаралық үкіметтік емес ұйымның мақсатын анықтаңыз.
- A) бұқаралық ақпарат құралдарындағы цензураға қарсы күрес жүргізу
  - B) гендерлік тепе-теңдік үшін күрес жүргізу
  - C) қарулы қақтығыстардың құрбандарына көмек көрсету
  - D) қатыгездікке, қорлау мен кемсітуге қарсы күрес жүргізу
  - E) саяси қуғындарды құтқару жолындағы күрес жүргізу
- [1]
10. Апартеидке қарсы күресті басқарған қоғамдық-саяси қайраткерді анықтаңыз.
- A) Дэн Сяопин
  - B) Нельсон Мандела
  - C) Мартин Лютер Кинг
  - D) Махатма Ганди
  - E) Мухаммад Джина
- [1]

11. Құқықтық мемлекет қағидаттарының қалыптасуына әсер еткен тарихи оқиғаны анықтаңыз.

- A) Ағылшын буржуазиялық революциясы
- B) Өнеркәсіптік төңкеріс
- C) Реформация
- D) Ұлы географиялық ашылулар
- E) Ұлы Француз буржуазиялық революциясы

[1]

12. Ежелгі мысырлықтардың, ассириялықтардың, еврейлердің және финикиялықтардың тілдері қандай тілдік отбасыға жататынын анықтаңыз.

- A) оралдық
- B) алтайлық
- C) афразиялық
- D) сино-тибеттік
- E) үндіеуропалық

[1]

В бөлімі

1. Тарихи картаны және өз біліміңізді пайдаланып, Германия, Ұлыбритания, Франция тұрғысынан Версаль бейбітшілік шарты бойынша аймақтық проблемалардың шешіміне баға беріңіз. Өз жауабыңызды дәлелдеңіз.

Н.А. Алдабек, К.Н. Мақашева, К.И. Байзақова, Дүниежүзі тарихы, Жалпы білім беретін мектептің 8-9 сыныптарына арналған оқулы

Германияның ұстанымы:

.....
..... [2]

Ұлыбританияның ұстанымы:

.....
..... [2]

Францияның ұстанымы:

.....
..... [2]

2. Үндістанның ұлт-азаттық қозғалыс жетекшісі Махатма Гандидің цитаталармен танысып, сұрақтарға жауап беріңіз.

«Зорлық-зомбылық жасамау – қорқақтық емес, бұл батылдық».

«Қағидатсыз саясат, ар-ождансыз ләззат, жұмыс жасамай байлыққа кенелу, моральсыз тұрғыдан бизнес жасау, адамгершіліксіз, ғылым және құрбандықсыз дұға жасау бізді құртады».

«Мен-индуист, мен-мұсылман, мен — иудей, мен-христиан, мен-буддист!».

- 1) XX ғасырдың басында М. Ганди ұстанған тәуелсіздік үшін күрес жолы қандай қағидатқа негізделген?

..... [1]

- 2) М. Гандидің отарлық билікпен күресінің ерекшеліктерін атаныз? **Үш** мысал келтіріңіз.

..... [3]

- 3) М. Ганди толеранттылыққа қаншалықты мән берді? Өз жауабыңызды дәлелдеңіз.

..... [2]

3. Дереккөздер мен өз біліміңізді пайдаланып, тапсырмаларды орындаңыз.

 <p><a href="https://e-
derslik.edu.az/books/480/units/unit-
1/page128.xhtml">https://e- derslik.edu.az/books/480/units/unit- 1/page128.xhtml сайтынан алынған</p>	 <p>https://www.kp.ru/daily/25827/2803330/ сайтынан алынған</p>
---	--

«Жақында ғана жеңіспен нұрланған алқаптарға көлеңке түсті. Балтық бойындағы Штеттиннен Адриатикадағы Триестке дейінгі құрлыққа темір перде түсті. Варшава, Берлин, Прага, Вена, Будапешт, Белград, Бухарест, София - барлық осы атақты қалалар мен олардың айналасындағы халық Мәскеудің бақылауында».

Ұлыбританияның Премьер-министрі У. Черчилль, 1946 жыл

- 1) Берілген **екі** карикатураның атауын ойластырып жазыңыз.

.....
..... [2]

- 2) Тарихи тұлғаның айтқан сөзіндегі мән-мазмұнды анықтаңыз.

.....
..... [1]

- 3) КСРО мен АҚШ-тың басшылығындағы екі әскери-саяси блок арасындағы әлемдік қақтығыстардың кем дегенде **үш** белгісін жазыңыз.

.....
..... [3]

4. Мәтінді оқыңыз және кестені толтырыңыз. Жаһанданудың жағымды және жағымсыз салдарын анықтаңыз.

Жаһандануға қарсы болған мемлекеттер неден қауіптенеді? Жаһанданудың идеалды нұсқасы кедейлікті жою, дүниежүзілік тәртіп орнату, мәңгілік бейбітшілік пен материалды жағынан әл-ауқаттылықты арттыру болып табылады. Жоғарыда көрсетілген игіліктерден адамзатты, ұлттар мен мемлекеттерді бас тартуға қандай күштер мәжбүрледі?

Мұның себебі, ұлттық мәдениет өкілдері экономикалық, саяси, құқықтық және технологиялық стандарттаудан кейін олардың дәстүрлеріне, мәдениетіне және өмір салтына теріс әсерлер де болады деп болжайды. Жаһандану әлем экожүйесіне айтарлықтай әсер етеді. Табиғи ресурстарды пайдалануға қатысты қақтығыстарды болдырмау мүмкін емес. Сыртқы әлемнің өзі көптеген өзгерістерге ұшырауда. Орман ағаштарының жаппай кесілуі, теңіздер мен мұхиттың ластануы, жердегі пайдалы қазбалардың тиімсіз пайдалану сияқты проблемалар әртүрлі жанжалдарды өршітуге әкелуде. Аталған өзгерістер адамзатқа және біздің планетаға кері ықпалын тигізетіні анық.

А.Э. Кулиджанишвилидің «Жаһандану мен ұлттық мәдениет» атты мақаласынан үзінді, 2014

Жағымды салдары	Жағымсыз салдары
1.	1.
2.	2.
3.	3.

[6]

5 «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының өзектілігін түсіндіріңіз. **Төрт** дәлел келтіріңіз.

1) .....

2) .....

3) .....

4) ..... [4]

Балл қою кестесі

№	Жауап	Балл	Қосымша нұсқаулар
А бөлімі			
1	B	1	
2	A	1	
3	A	1	
4	B	1	
5	A	1	
6	A	1	
7	E	1	
8	D	1	
9	A	1	
10	B	1	
11	E	1	
12	C	1	
В бөлімі			
1.	<p><i>Германияның ұстанымы:</i> Германия Версаль келісім шартындағы территориялды сұрақтар бойынша шешіммен келіскісі келмеді. Германия Францияға батысындағы Эльзас пен Лотарингияны қайтарды. Бельгия Эйпен пен Мальмедті алды; Заар өндірістік аумағы Ұлттар Лигасына 15 жылға басқаруға ауысты; Солтүстік Шлезвиг Данияға өтті. Рейнск облысынан Германия өз әскерін шығаруға мәжбүр болды. Шығысында Германия Батыс Пруссия мен Силезияның бөлігін Польшаға берді. Сонымен бірге, Чехословакия Германиядан Глучинск облысын алса, Гданьск Ұлттар Лигасының қамқорлығына өтіп, еркін қалаға айналды. Балтық теңізінің бойындағы Шығыс Пруссияның азғантай бөлігі Мемель- Литваға өтті.</p>	2	<p align="center">Баламалы жауаптардың нұсқалары қабылданады. Жауаптардың дұрыстығы бағаланады</p>
	<p><i>Ұлыбританияның ұстанымы:</i> Германия отарлары мандатты аумақтар деп аталатын мәртебеге ие болды, бірақ іс жүзінде олар Еуропа, Австралия, Жапония және Оңтүстік Африка елдері арасында бөлінді. Англия өз қарсыласының әлсіреуі нәтижесінде ең үлкен отарлық иеліктерге ие болған елдердің бірі болды.</p>	2	

	<i>Францияның ұстанымы:</i> Франция Версаль шартындағы шекаралық сұрақтар бойынша шешіммен қанағаттанды. Ол өзіне кезінде Германия жаулап алған (Эльзас пен Лотарингияны) қайтарды. Сонымен бірге Саар көмір шахталары Францияның толық меншігіне өтті. Франция ең үлкен отарлық иеліктерге ие болған екінші ел болды.	2	
2	Зорлық-зомбылықтан бас тарту қағадаты	1	
	Өртүрлі құрметті лауазымдар мен атақтардан бас тарту; ағылшын мектептері мен колледждерінен бас тарту; салық төлеуден жалтару	3	
	М. Ганди толеранттылыққа үлкен мән берді. Бұл туралы оның мәлімдемесінде айтылады «мен – индуист, мен – мұсылман, мен — иудей, мен – христиан, мен-буддист!». Сонымен қатар М. Ганди зайырлы заңдардың көмегімен Үндістандағы касталық дискриминацияны жоюды тырысты. Махатма Ганди төменгі кастаның құқықтарын өзінің үлгісімен мойындауға ұмтылды, олармен бірге тамақ ішіп, үшінші класты вагондарда саяхаттады. Сондай-ақ, М. Ганди Үндістанның 2 мемлекетке бөлінуіне қарсы болды: мұсылман және индуистік.	2	Баламалы жауаптардың нұсқалары қабылданады. Жауаптардың дұрыстығы бағаланады
	1) 1-суретте «Қырғи-қабақ соғыс», 2-суретте «Кариб дағдарысы»	2	«Қарулану жарысы» қабылданады
	2) У. Черчилльдің Фултонда айтқан сөзі «қырғи қабақ соғыстың» басталуына түрткі болды.	1	
3	3) <ul style="list-style-type: none"> • Әлемнің екі жүйеге бөлінуі; • Әлемнің барлық аймақтарындағы екі держава арасындағы бәсекелестік (жергілікті қақтығыстар); • Әскери күштердегі бақталастықтар (саяси милитаризм); • Ядролық қаруды қолдану қауіпі (Кариб дағдарысы); • Саяси-әскери блоктардың пайда болуы (НАТО 1946, ВШҰ 1955). 	3	Білім алушы «қырғи-қабақ» соғыстың кез келген 3 белгісін келтіре алады
4	Жағымды салдары	Жағымсыз салдары	Баламалы жауаптардың нұсқалары қабылданады. Жауаптардың дұрыстығы бағаланады.
	Озық технологиялар транспорттық, телекоммуникациялық шығындарды азайтады, нәтижесінде өнімнің өзіндік құны да азаяды. Бұл ұлттық нарықтардың жаһандық бірігуін жеңілдетеді;	Жаһандану процестерінің дамуы ХВҚ, ДСҰ және Дүниежүзілік Банктің кедей елдердің қарыз ауыртпалығын бекітуіне әкеледі	
	Жаһандану көптеген шектеулерді азайтады, соның ішінде еңбек пен капиталдың шекарадан өтуіне мүмкіндік береді;	Экологтардың пікірі бойынша қазіргі жаһандық экономика қоршаған ортаға келетін	

		зиянды өтеуге негізделмеген		
	Жаһандану өндірісті ынталандыратын халықаралық бәсекелестікті тудырды. Ол неғұрлым қатаң болса, соғұрлым өнім сапасы жоғары болады.	Жаһандану ұлттық мәдениеттің бірегейлігіне, ұлттық ерекшеліктер мен мәдени құндылықтардың жойылуына алып келеді.		
5	<p>Жаһандану дәуірінде ұлттық сана-сезімді, қазақстандық бірегейлік пен патриотизмді қалыптастыру өзекті болып табылады. Жастардың ата-бабадан қалған рухани құндылықтардың маңыздылығын сезінуі және Қазақстанның қазіргі заманғы, озық және экономикалық дамыған мемлекет ретінде қалыптасуына өз үлесін қосуға ұмтылысы маңызды. «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясы бойынша 4 мысалды келтіруге болады:</p> <p>1. <u>Ортақ тарих, мәдениет және тіл</u> Өз елінің тарихын, оның өткенін білмеу бұл ұрпақтар арасындағы байланыстың үзілуіне алып келіп, ұлттың дамуына кері әсерін тигізеді.</p> <p>2. <u>Зайырлы қоғам және асқақ рух.</u> Жастар арасындағы әртүрлі діндердің таралуы; қылмыстың көбеюі, ішімдікке салыну мен нашақорлықтың артуы;</p> <p>3. <u>Еліміздің ұлттық қауіпсіздігі, бүкіләлемдік, өңірлік мәселелерді шешуге жаһандық тұрғыдан қатысуы.</u> Жастар арасында Отанды қорғауға деген дайындықтың болмауынан физикалық тұрғыдан дайындық деңгейінің төмендеуіне алып келетіндігін көруге болады. Сонымен қатар, жастар арасында шетелге кетуге, шетелде табысты мансап құру үшін мемлекет есебінен алынған білімді пайдалануға деген ұмтылыс жиі кездеседі.</p> <p>4. <u>Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамы.</u> Елдің барлық табыстары мен жетістіктері - барша қазақстандықтардың күн сайынғы қажырлы еңбегінің нәтижесі. Біз елдің әрбір азаматының жасампаздық әлеуетін жүзеге асыру үшін жағдай жасай отырып, еңбексүйгіштік және жауапкершілік, Еңбек Адамына құрмет сынды құндылықтарымызды нығайтамыз</p>	4	Баламалы жауаптардың нұсқалары қабылданады. Жауаптардың дұрыстығы бағаланады.	